

ზეცას ვიყავ, ზეცა ვნახე...

(მკვდრის მოთხრობა)

1.

ადე, ბიჭო, ლევანო, ადექი მეთქი. აი, წითელი კვერცხები გაგვიგორეს საფლავებზე. ჰო, ჰო, აღდგომა დღე გათენდა და მაგისი მადლითა. ესა, აქ რო მოხუცი გვიდგას, ეს არი ამ ღვთისმშობლის მონასტრის წინამძღვარი დედა კვირილა. ესენი კიდევ, წითელი კვერცხები რომ დაგვიგორესა და საფლავებს გვიწმენდენ, ანგელოზები ჯერ ვერა, აქაური მორჩილები არიან: ფილოთეა, სოფია, თაისია და ევანთია...

რა უნდა გითხრა და, რა ვიცი... რაც წამომამგონდება, ცოტ-ცოტაობით მოგიყვები, გრძლად რო არ გამოვიდეს მერე. დიდი ხანია არ მინახიხარ, თორემა მე ლაპარაკის ხამი კი არა ვარ.

აი, კავკასიონის მთაგრეხილის დაბლა, ორი ქედი რომ წამოვა აქეთ-იქიდანა და შუაში ერთდება, ჩადაბლებულში, მანდ მოდის ლიახვი.

ეგ მწვანე ტყე არი სარჩული დედამიწისა, მაგ გორებს რომ ჩამოსდევს აქეთა და აქეთ. მერე ხო ეს ვრცელი სერია, აქა-იქა ბუჩქებით და ისე კი სულ მწვანე მინდვრიანი, ძაან სამოვრიანი და ყვავილიანი. ჩამოდის ეგაცა ლიახვამდისა.

აქეთ კიდევ, ხანის მთსი ტყიან ფერდობზე ხო ეს ჩვენი წმინდა ღვთისმშობლის დედათა მონასტერია, თავისი მწვანე ეზოთი, შენი და ჩემი საფლავის ქვებით გალავანთანა, მუხების ძირში...

აქვე ჩამოუდის ეს პატარა და ჩქარი მდინარე ხანისხევი. აგე, დაეშვება ხანისმთის კალთებიდანა, რომ აქ ჩამოგვირბინოს მხიარული რაკრაკითა და მერე ლიახვს მიუტანოს ჩვენი ამბავი ქვემოთა, როცა შეუერთდება...

საით იყურები, ბაღლო?

ვაი, მაგათი სახსენებლი გაწყდა მაგათი...

მოხირდებიან იმ თავიანთი ჯაყჯაყა მანქანებითა, ცხრა-ათი სამხედრო. ჯერ ძველ საზღვარს მოშლიან, დააძრობენ რკინის სარებსა. წამოვლენ, წამოვლენ მერე და აქეთ ჩაარტობენ, გაუჭიმავენ მავთულხლართებსა და დაამაგრებენ რკინის აბრასა, საზღვარი აქ არიო და ახლოს არ გაეკაროთაო.

ატოცში, ხურვალეთში, ზემო ნიქოზში და რა ვიცი, სად აღარ მოაჩოჩებენ ეგრე. მერე იქით ვისაც მოატანენ, იტაცებენ და ითხოვენ გამოსასყიდსა. ჩვენი სოფლის ნახირი რომ დაუდის, ხო იცი „უჩხუბარი“, ადრე საქონლიანად გაიტაცეს ეგა და მერე ძლივს-ძლივს ფული შეუგროვებიათ, ეგრე გამოუხსნიათ ძლივსა.

მოტრილდება წელიწადი და გადმოსწევენ კიდე მავთულხლართებსა. კიდე და კიდე, მოდიან და მოდიან, სულ აქეთა და აქეთა.

იმათ მხარეს მოჰყვა სოფელ გუგუტიანთკარის რამდენიმე კომლი. ეგრევე გაიყო ზარდიანთკარი, ლოღეთი, დვანი, დიცი, ციცაგიანთკარი, აძვი, ქვეში. მერე ახლა ჯარიაშენი თითქმის მთლიანად მაგათი მავთულხლართებით შემოიღობა და საზღვრის იქით მოხვდა ისიცა...

ოცდათხუთმეტი ჰექტარი აქვთ წაღებული ესე, თორმეტი ათასი ფეხბურთის სტადიონის ტოლა მიწებიაო, ამბობენ.

აი, ვინა ხარ, შე ქვითსაქცევო, წუნკალო მამამაღლო, ვინა?!

უნაცილო ნაცილი ხარ, უსაკლისა და უჭერ-მაჭერა, წადი და ეგდე იმ შენ სტეპებში, რა გინდა აქა, აქ რა დაგკარგვია, შენი რა არი?

მიიღებ, რასაც ეძებ...

ერთხელაც იქნება, გიკრიფავ ყველაფერსა და სოსიპატრე მარიამიძე არ ვიყო, მეფუტკრე ფილიმონას ბიჭი, თუ სულ წმინდათ არ მოგამკვივნო, რაც ჩემთვის დაგითესია...

2.

ეს მაღალი ადგილია და აგე, გახედე, როგორ სჩანს აქედანა. აი, ამ ღიახვის აყოლებზე ჯერ ხო ქვემო ხვითია, მერე ზემო ნიქოზი, ცხინვალი და ცხინვალზეთ კიდეც ჯერ ფრისი და მერეა თამარაშენი. იყო, უფრო სწორედ. სადღაა ეხლა. ან ეგ, ან კეხვი, ან ავნევი, ან ნული...

აჩაბეთიდან თამარაშენამდე სულ ცეცხლში იყო გახვეული ყველა სოფელი... შინ ვიყავი და უცაბედად იფეთქა ზემოდანა. დედაშენი ეზოში ტრიალებდა, ქათმებს აჭმევდა და გავვარდი გარეთ მაშინათვე. ურემთან ეგდო. მუცლიდან ნაწლავები ჰქონდა გადმოყრილი, ორივე ხელის თითები კიდეც - მოგლეჯილი. მკლავებზე სულ ჭრილობები და მარცხენა მკლავი ცოტაოდენი ხორციტლა ეკიდა, თითქმის რა, თითქმის სუ მოწყვეტილი ჰქონდა.

აი, ამ ხელებში დალია სული...

ჩემს თავსლა ვჩიოდი?

მუხლებზე რომ ვცადე დაჩოქება მომაკვდავ დედაშენთანა, მეტკინა ძალიან, ველარ მოვხარე ფეხი. მარცხენა ბარძაყში მქონდა მოხვედრილი ჭურვის ნამსხვრევი, მარცხენა მკლავშიც და მარჯვენა ფეხის ოთხი თითიც მოგლეჯილი.

სახლი კიდე იწვოდა ისე, რომ ველარაფერს ვუშველიდი.

გაჭირვებით გავუთხარე საფლავი, დროებით იყოს მეთქი აქა, სანამ მოვალ და გადავასვენებ... მოვდივარ და იწვის მთელი სოფელი. ბურბურებს სულა. დაგვტრიალებს მაღლიდან მაგათი თვითმფრინვები და გვბომბავენ ისეცა.

ბედად იმან გამოიარა, ვარიანელი „სწორე“ როა, ტაქსაობდა ხოლმე ეგა და, - დაჯექიო, ეხლა ხალხს ვეხმარები უფასოდ, რომ აქედან გაგიყვანოთო.

ორნი ესხდნენ მანქანაში, ასაკიანი ქალები და ჩამისვა მეცა, ვარიანამდე წაგიყვანო.

და - ტრა-ტა-ტა-ტა, ტრა-ტა-ტა-ტა... - რომ დაიწყო თედოწმინდის აღმართზე, მტრისას...

გაღმიდან, გზისპირა იფნებიდან ისროდნენ. „სწორემა“ სცადა, მარცხენა მხარეს შეეტრიალებინა თავისი „ოპელი“, მაგრამ ისიც უკვე დაჭრილი იყო მხარში, ძალა აღარ ეყო და კლდეს შეეჯახა. ერთი ტყვია გულის მხარეს მოხვდა, მეორე კიდეც ჯერ მარჯვენა მხარში ეცა, დატრიალდა და სახის მარჯვენა მხარე გადაუსისხლა სულა. არის ეგეთი ძველებში ბზრიალა ტყვიებიც, თურმე... ის კი მოვასწრი, რომ აქეთ კარები გამოვგლიჯე ფეხის რტყმევითა და როგორც კი გადმოვფოფხდი მიწაზე, მანქანას „მუხა“ ესროლეს, წინა კარებს მოხვდა, მარჯვნივა. აფეთქებამ ჰაერში ააგდო მანქანა და ეს „სწორე“, უკვე მკვდარი, მიასკდა კლდესა.

მე კიდეცა ისევ ჭურვის ნამსხვრევები მომხვდა სახეში, მარცხენა ხელშიც და აფეთქების ტალღამა მთელი ძალით დამაფერთხა გზაზე...

სროლები რომ შეწყდა, ძლივსლა წამოვწიე თავი, ბუნდად ვხედავდი ძალიანა.

სამხედროები დავინახე, იმ თავისი დაფოთლილი ფორმებითა და ავტომატებითა.

მანქანას კიდეცა სულ გადაცხრილული იყო და იქიდან ჩამიჩუმი არ ისმოდა.

ვაგდივარ ეგრე გზაზე, ვაგდივარ და სად რა მტკივა, რომ ველარ ვიგებ...

მოვიდა ამ დროს ერთი იმათი სამხედრო, იმასაც ის გაფოთლილი ფორმა აცვია, მაგრამ ტყავის ქამარზე მხარილლივ თასმა აქვს გადაჭერილი, პორტუპეი რა. ხელებში ხო ავტომატი უჭირავს და მაკაროვის პისტოლეტიცა ჰკიდია ქამარზე.

იქნებოდა ეგრე შენი ტოლი, არა, შენზე დიდი. რახან საყელოზე ერთი დიდი ვარსკვლავი დაუუნახე, ესე იგი, მაიორია. იყურება, როგორც იმ ჩვენმა მეზობელმა „გუდასისხლამ“ იცოდა ხოლმე მთვრალმა, აგდებულად და სულ ფეხებზე რომ კიდიხარ. ხო იცი „გუდასისხლა“, კაცისკვლა იმას არ ეზარებოდა და ვირის აბანოების ხეხვაი კიდევ.

ისევ ავწიე თავი, ვუყურებ ჭროლა თვალებში. ჯერ ავტომატი მომიშვია. მერე გადაიფიქრა, შეტრიალდა და საიდანაც ისროდნენ, იქით გასძახა დაბეჭილი და უჟმური ხმითა, - ცოცხალი ვიპოვეო, - და გავიდა იქით. უკან დაბრუნდა სამ ჯარისკაცან ერთად, სიგარეტს ეწეოდა წკიპითა და გაიყურებოდა სულ სხვაგანა. ბოლოსა მკითხა, - ცოცვა შეგიძლიანო?

წავალ როგორმე, ოღონდ არ მესროლოთ მეთქი.

აბა, მიდი, დროზე, სანამ გადამიფიქრებიაო.

ამ ჯანსაღი ხელით დავეყრდენი მანქანასა და წამოვიწიე წვალებით, წამოვიწიე და წამოვდექი როგორც იქნა. მაინტერესებს, ის ქალები რა დღეში არიან. შევიხედე შიგნითა და ორივე სულ სისხლში ცურავენ და არც სუნთქვა ისმის მაგათი, არც კვნესა.

შიშმა ამიტანა. შემოვტრიალდი და რომ მოვდიოდი, იმისმა ჯარისკაცებმა, სულ კოთხუნჯებმა, ღრეცელბმა და ღრეჭლებმა, მობრეცილი ლაშებითა და მჭვიტაკა ხმებითა, მაგ ვირთამამებმა ეს დამადევნეს, - მადლობელი იყავი ტავარიშჩ მაიორ გლებ უსმანოვისაო, თორემა ვერც შენ გადგვირჩებოდიო...

რა ვიცი, აბა, ეგრე კი მითხრეს, მაგრამა შიგნი შიგან რა ჰქონდათ აზრად, რას აპირებდნენ, განა ვიცოდი?..

უსასოობისგან გავხედე მაღლა შავ ღრუბლებში გახლართულ ჩრდილის მზესა და არა, სულაც არ მიყურებდა ავადა...

ყოყმანა და ნაყე-ნუყე ვინმე ეგება კაი ხანს ვერც დამრულიყო იქიდანა, არ მესროლონო. ამისი შემთხვევებიც ხომ ბლომად იყო, ვითომ გაუშვესა და ზურგში მოაყოლეს კალაშნიკოვის ჯერები ბევრსა.

მაინც წამოვედი, მაინცა, რომ ერთი ამათიც და, ბოლობოლო, ოთხი ფიცარი სადღა გამეცეცვა მეთქი... როგორ მივედი ჩვენებამდე, აღარ მახსოვს, მაგრამა აი, ის მაიორი გლებ უსმანოვი, ეგ ვემა-კაცი, ეგ, ეგ მაკვირია და სისხლისგულა აღარ დამვიწყებია არც როდისა.

3.

გზაზე ვუპოვივარ ჩვენებსა, გონდაკარგული და რაკი კიდევ ვსუნთქავდი, ჩავუსვივარ სასწრაფოს მანქანაში და გორში ჩავუყვანივარ.

ეს მარცხენა ხელიც გორის ჰოსპიტალში მომკვეთეს, განგრენა იყო დაწყებული. დანარჩენისა რა გითხრა, არა მიშავდა, მიმკურნალეს...

ბოლოს კი დავრჩი ეგრე, მარჯვენა ფეხითა ვკოჭლობ და მარცხენა ხელი აღარა მაქვს მხრამდე ლამისა.

ერთი დღეც არი, გამოვედი ჰოსპიტალიდან და ვეწევი ჩემთვის. ვფიქრობ, ვფიქრობ, ვერ გამიშვია დარდი, უკვე სულ გამოთხოვებული ვარ სიცოცხლესა და მგონია, რომ აღარც რო ცოცხალი ვარ საერთოდ.

შენ აღარ, ცოლი აღარ, სახლი აღარ...

მეც აღარ...

ამ დროს მოვიდნენ შავებში ჩაცმული მონაზვნები. ქალებს კი არა, რომელი როგორა და, აი, სულ ანგელოზებსა ჰგავდნენ. არკი იყვნენ ჯერა, მაგრამა აღარაც რო არაფერი უკლდათ თითქოსა.

აბა, მაშინ რა ვიცოდი და, დიდი ჯვარი რომ ჰქონდა მკერდზე, ის გადამწლეულ-გალეული მოხუცი ამ ღვთისმშობლის მონასტრის წინამძღოლი იყო, დედა კვირილა. თეთრი თმა მოუჩანდა სამონაზვნო თავსაფარის ქვეშა და სათნო, სათნოდ სანახავი იყო ძალიანა. ჯერ არ ვიცოდი და, ფეხსაცმელს არ იცმევდა, ფრატუნებით დადიოდა თურმე სულა, ზამთარ-ზაფხულსა. ეს გარჯილა მორჩილები ახლდნენ კიდეც, მეტ-ნაკლებად ახალგაზრდები უფრო: დედა ევთანია, დედა ფილოთეა, დედა თაისია და დედა სოფია.

ჰოსპიტალში ჩემი ქირურგი რომ იყო, ძალიან სახელიანი და დიდი კაცია ისა, პროფესორი მაისურაძე, ბატონი მიშა, იმას ეთხოვა, - წაიყვანეთ მონასტერში, რამე ცოდვა არ მოიწიოსო... ის დღე იყო და ის დღე, რომ ღმერთთან ახლოს მეც ვიგრძენი თავი. რამდენი წელი გავიდა მაგ ომიდანა, თოთხმეტი თუ უფრო მეტი უკვე და სულ ეგრე ვარ. განა აღარ ვდარდობდი, მაგრამ ნელ-ნელა იმასაც მივხვდი, რომ რაც ხდება, ის უფლის ნებითაა და არა ჩვენიტა.

ამქვეყნიური გამოცდაა ეგენი სულა და როგორც შეგამთხვევს, ისე გადაგატანინებს. ეს ამ დროებით სოფელში და იქა, იმ მარადიულ სოფელში კიდეც, ზეცისა როა, ადგილსაც გიწყალობებს, თუ სწორად იცხოვრებ მანამდე.

ჰოდა, მეცა ვცდილობდი. მონასტერში მე ვიყავი დარაჯადაც, მეზალედაც, მეფუტკრედაც, ამ მორჩილების გალობის მსმენელადაც; ჩვენი წინამძღვარის, დედა კვირილას ძაან დამჯერადაც. ამათ კიდე ეს თავიანთი მორჩილებები განაწილებული აქვთ. დედა ევთანია სულ ლოცვით ხატავს ხატებსა, ისე არ დაიხატებაო. დედა ფილოთეა მორჩილად აკეთებს სანთლებსა, თუ მორჩილი არა ხარ, არც თავმდაბალი იქნები და თავმდაბლობის გარეშე კიდეც უფლის სიყვარული არ იქნებაო. დედა თაისია მგალობელია, ამათაც ასწავლის და კვირაობით რომ ბაღლები მოდიან გაღმა სოფლის სკოლიდანა, იმათაც. დედა სოფია კიდეც სახარებასა სწერამს კალამ-მელნიტა და ისეთი ასოებითა, სულ უფლის ჩიტები გეგონება. ჩვენი წინამძღვარი დედა კვირილა გვასწავლის მორჩილებასა, რასაც კი ვაკეთებთ, უნდა იყვესო სადიდებლად ღვთისა და საცხოვნებლად სულისაო. ვაზსაო რომ სარი არა ჰქონდეს შეყენებული, ხომ წაიქცეოდა და გაფუჭდებოდაო. ესევე ერიც, ბერ-მონაზვნობა რომ არა ჰყავდეს მშველელადა, წახდებოდა და გადაშენდებოდაო.

ვართ ესე, ლოცვაში და გარჯაში. ტრაპეზზე ვკითხულობთ სახარებასა, წმინდა მამების ცხოვრებასა, განმარტებებსა. ამ მონასტერსა თავისი განაწესი აქვს, ცისკრის ლოცვა შვიდ საათზე იწყება, საღამოს ლოცვა რვაზეა. შუალედში კიდეც პარაკლისია ხოლმე წმინდა ღვთისმშობელ მარიამის სახელზედა.

ხატწერის ოთახია, გადამწერისა, სატრაპეზო, სამლოცველო... იქით ბოსტანი, სკვებია კიდეცა და რა ვიცი... აბა, მაშ, როგორ? მეფუტკრე ფილიმონას ბიჭი არ მოუვლიდა ფუტკარსა? ვუმატებდი და ვუმატებდი სკვებსა. სატრაპეზოდ ბაღჩეულიც მომყავდა ისე, რომ ცალი ხელითა ვბარავდი და ცალი ხელითვე ვთხოვნიდი. აგე აყვირებული სიმიდია უკვე და ჩემი მოყვანილიც მასეთი იყო ხოლმე.

არც მორჩილებს ეზარებოდათ შრომა და კარგად მოვლილი მონასტერი გვქონდა უფლის მაღლითა და სიყვარულით, გვქონდა, გვაქვს და სულ გვექნება კიდეცა.

ახლა როგორი გალობა იციან ამ მორჩილებმა, სულ განაბულები ვუსმენთ ხოლმე მე და დედა კვირილა.

ღმერთო, შენითა და არა ჩვენიტაო... - აი, ეგრეა აქა და ისედაც, ყველაგანა...

მარიამობას იციან ხოლმე აქ ამოსვლა და ერთხელაც ჩემი სამხედროები იყვნენ, სულ ტლიკ-ტალიკი ბიჭები, ვენაცვალე, მაგათ ამომასვენებინეს შენი თავი და დამამარხინეს აქა... მაშინ ერთი ვიდეო მაჩვენეს მაგათა. ჰო, ეხლა რო ტელეფონებია, ეგეთითა...

ვუყურებ, ვუყურებ და ვაჰმე, როგორ ცუდათა ვარ ამისი მნახველი...

დატყვევებულ ქართველ სამხედროს ოსი „ბოევიკები“ და რუსი ოკუპანტები აწამებენ. შვიდი-რვა სამხედროა. ორი კაცია რუსული საველე ფორმებით და ეს ოსი „ბოევიკები“ კიდეც, რაც ხელში მოხვდათ, იმ ფორმებით არიან. ერთი ჯინსის შარვლითაც არის. მიმწყვდეული ჰყავთ ვიღაცა სამხედრო ტყვე ღობესთანა და სულ ფეხებით ურტყამენ. მერე გამოათრევენ მოშორებით...

ღია ნაცრისფერი, უდაბნოსთან შეხამებული ამერიკული ლაქებიანი ფორმა და ღია ფერის მაღალყელიანი ფეხსმელები აცვია ნაწამებ სამხედროსა, მიწაზე ზის. სამხედრო ხალათი ნახევრად გაუხდიათ, მხრები და წელი მოუჩანს. სახე ბევრი ცემისგან სულ გაშავებია და პირიდან სისხლი სდის. ძნელია ამისი ცნობა, ძნელი...

„შენი პრეზიდენტი ვინ არი? ბოზი არი. ჰა? არ არი?... არი, არი, არი!.. იკოცე. იკოცე. იკოცე ეხლა. იკოცე. იკოცე მიწა. შენი დედა შენი. იკოცე, შენი გამზრდელი შენი!“ - დაღმობილი და უგემური ქართულით დასმახის ვიღაცაი და არ შემეშლება ეს ლაპარაკი, ოსები ლაპარაკობენ ეგეთ ქართულს აქა.

ზურგზე შეადგება შავი ბათინკებით ვიღაცა, კადრში სახე არ უჩანს. აიწევა და დაიწევა, მთელი ძალით აწევა, ხერხემაღს მიწამდე ახრევინებს, რომ მიწისთვის აკოცნინოს. ეს ტყვე კიდეც წამოწევასა ცდილობს და ამ ქანაობაში გადმოაგდებს მტანჯველსა.

ლაპარაკობენ ოსურადაც და შიგადაშიგ რუსულადაც.

მარჯვნიდან რუსული „ბათინკით“ ტყვეს ისევ კისერზე აწევა ვიღაცა, რომ მიწას აკოცნინოს. დაახრევინებს თავს, მაგრამ ეს ურჩი თავი მიიწევს, მოიწევს და სწორდება ისევე, მტარვალის ფეხს გადაიგდებს კისრიდანა. ახლა მარცხნიდან ცდილობს სხვა იგივეს. ახლა სხვა და ყოველთვის სწორდება ნაწამები სამხედრო. ქვის ნატეხია, ვინ არი, ვერა ვცნობ. არ უჩანს კარგად ის გაშავებული და გასისხლული სახეი.

ისმის ოსური ლაპარაკი. რუსული ბრძანებები ერევა. და ისევ მოფამფალეული ქართულით ეკითხება ვიღაცა:

„გუშინ რა ადგილას იყავი, ლევან?“

„არ ვიცი... აზრზე არა ვარ...“ - ამოილულლულეებს ტყვე და...

მე ეს ხმა არ შემეშლება, არა... შენ იყავი, ლევანო, შვილო...

„როდის იქნები აზრზე ეხლა?“ - ისევ ოსური ქართულით გეკითხება ვიღაცა მტარვალი.

პლასტმასის ბოთლიდანა თავზე და კისერზე გასხამენ წყალსა. ჩამოგდის წყალი სახეზე, ცხვირზე, პირზე და სულ სისხლიანი აღწევს მიწამდინა.

„ლევან, გუშინ სად იყავი, გუშინ?“ - ისევ გიმეორებს ის ცბიერი ხმაი, ისევე...

ეს მტარვალეები რიგრიგობით ზურგზე გახტებიან, ლევანო, შვილო... ადი-ჩადიან და ბუქნაობენ შენ ზურგზე, რა არი, რომ როგორმე გაკოცნინონ მიწისთვისა.

ხო როგორ შავ დღეში ხარ, ლევანო, სისხლი მოგდის პირიდანა, ლულულუდითა ლაპარაკობ, მაგრამა ვერ გიმორჩილებენ, ვერა! ბოლომდე მაინც არ იხრები მიწისკენა...

და აქ ისმის მაგ ბრეცელა და ბლენძი მაიორის, გლებ უსმანოვის დაბეჭილი ხმაი რუსულადა - კიდე შეეკითხეთ, სად ეგდო გუშინაო...

აბა, მაგის ხმას რა დამავიწყებს...

წამო, წამო, ეხლა ამ ჩვენი მდინარისა გითხრა.

წყალია მდინარე, ოღონდ მიმავალი.

თუ მიმავალი არაა, ჭაობია მაშინ და გველ-ბაყაყების ბუდეი.

და რომ მიდის, მდინარეა.

წავა, წავა, მზითა, მივა მიწასთანა და გაახარებს ბალახ-ყვავილებითა, ბუჩქებითა და ხე-ხილითა.

წავა, წავა, ისევ მზითა, ცაში ავა, ღრუბელთან მივა და ისევ აქ ჩამოვა წვიმადა თუ თოვლადა.

აი, ეგრე დაატარებს მდინარესა მზეი.

ჰოდა, რაღაცა ის იმის დათბობის ხალხი იყო აქ მოსული სამი წლის წინა, ენერგო იმისაო, სარგებლიანობისაო, მაგის ცენტრის ხალხი, რაღაცეები მოგვიყვანენ და მე ჩემი სიტყვებით ესე გეტყვი, ეს ტემპერატურა რომ მატულობს, გვალვა რომ სჭამს დედამიწასა და ვაშლი ვეღარ მოგვიყვანია წესივრად, რისი ბრალია?

რისი და იმისი, რომ ვწავთ ნავთობსა და ქვანახშირსა და შეშასა. იმ დამწვარსა ხო გაზი აქვს, ადის ის გაზი ცაში და იქ ათხელებს ოზონის ფენასა. ეს ოზონი კიდევ ისეთი რამეა, რომ მზის ცუდი სხივები უნდა დაიჭიროს და კარგები გამოატაროს აქა, მაგრამ ვეღარ ატარებს ისიცა და აჰა, ეს ღვარცოფები, ტყის ხანძრები, წყალდიდობები, გვალვები და ეგეთი უცნაური ცვლილებები ამ ერთი ციდა დედამიწაზე.

უყურე ეხლა, რა მასწავლეს ამათა:

ამ ხანისხვევის წყალი ხან იკლებს, ხან იმატებს, მაგრამ იმას კი ჰყოფნის, რომ ერთ-ნახევარ კილოვატიანი მიკროჰესი აამუშაოს და გადიქცეს უფასო დენადა. იმათი ნაჩუქარი ბროშურაცა მქონდა აქა სადღაცა და იქ ეწერა, - ერთი მეტრი სიმაღლიდანაო ყოველ ერთ წამში ვარდნილ ერთ ლიტრ წყალსაო მიკროჰესში შეუძლიაო, რომ გამოიმუშაოს ოცი-ოცდაათი კილოვატსაათი ელექტროენერგიაი წელიწადშიო.

ჰოდა, სამი წლის წინ მოვაწყეთ ეს მიკროჰესი „ლევანო“. ლევანო რატო და შენი სახელი დაარქვა დედა კვირილამა, შვილო. მორჩილების თანხმობითა, განა ისე...

ამისი სიმძლავრე კილოვატნახევარია და მშვენივრად ჰყოფნის მთელ ამ ჩვენ ღვთისმშობლის მონასტერსა. ასიოდე მეტრშია აქედანა და დენი კიდევ კაბელით არის გაყვანილი-გადაჭიმული ათ ბოძედა. ეს ბოძები და კაბელი გორის უნივერსიტეტიდან იყვნენ სტუდენტები, იმათი დაფინანსებითა და შრომით არის გაკეთებული.

ეს დენი რომ დაზოგვით მოვიხმაროთ, მონასტერში გვინთია ხოლმე თორმეტი ეკონომიური ნათურაი და დენი სხვა რამეებისთვისაცა გვყოფნის, მაცივარი გინდა, უთოი თუ რა ვიცი, რაც იქნება.

მორჩილი დედა სოფია იტყვის ხოლმე, - ადრე განათება რომ არ იყო, ფანარებით ანდა სანთებელას გასანთებელი რომ არის, მაგით დავბორძიკობდით ხოლმეო.

მორჩილი დედა ფილოთეა დასძენს, - ჰესის ამუშავებამდე სენაკებს ჭრაქით ან დიზელის გენერატორით გამომუშავებული დენით ვანათებდითო.

მორჩილი დედა თაისია ამბობს, - ის გამონაბოლქვი ხომ გარემოსაც აბინძურებდა,

ჯანმრთელობასაც ხომ ვნებდა და ვნებდაო...

და მონასტრის ბიუჯეტსაც ტვირთად აწევობდაო, - ჩივის მორჩილი დედა ევანთია, რომელიც ფინანსების სწორად განაწილებასაც ცდილობს ხოლმე...

მოდღვარი დედა კვირილა შეაჯამებს ხოლმე, - ჰაერიც იწამლება ისე, რომ საშიში ხდება ძალიანო.

სულ ბოლოს, გავბედავდი და მეც ვიტყოდი ხოლმე ცოტასა, - ამ კიბოთი დაავადებულების რაოდენობა რომ მატულობს და მატულობს, ნეტავი, რადა? რადა და იმადა, რომ

მოწამულილი ჰაერითა სუნთქავენ სულა. განა შეიძლება, რომ ვიღაცეები, თან ბევრნი, ხსნიდნენ მანქანებს კატალიზატორებს და ყიდიდნენ წაღმა-უკუღმა? ემაგ კატალიზატორმა თუ არ დაიჭირა და გაფილტრა, მანქანის მაყუჩიდან გამოსული გამონაბოლქვი ძალიან საშიშ აირებს შეიცავს და რამდენმა ადამიანმა, ბავშვმა და ქალმა უნდა ისუნთქონ ამითა? მერე უკვირთ, საიდან სიმსივნეო. საიდანა და, მოწამულილი ჰაერიდანა მეთქი...

აი, მოდი, მივიდეთ ამ მიკროჰეს „ლევანოსთანა“. ეს როგორაა და, მიკროჰესის სადაწნევო მილიდან გამომავალი წყალი ატრიალებს პელტონის ტიპის ტურბინასა, ეს ტურბინა კიდევ გენერატორს გადასცემს ბრუნვასა... გენერატორი კი გამოიმუშავებს დენსა. სწორედ ეგეთი პელტონის ტიპის ტურბინებია გამოყენებული დიდ ჰესებზეც, ხრამჰესი-ერთი გინდა, შაორის ჰესი, ბჟუჟჰესი და ასე.

„ზრრ-ზრრ-ზრრ...“ - ეგე, როგორ დასძახის ეს ტურბინაი, იმისი, რა ჰქვია, კაცო... ჰო, პელტონი... პელტონის ტურბინაი... აი, შენ კი გენაცვალე მაგ ხმაში...

მოდი, ბარემ კარგად გითხრა, როგორ არის ესა: მაღალი წნევისას წყალსა აქვს დიდი სიჩქარეი. ეს სადაწნევო მილსადენი უერთდება აი, ამ საქშენსა. ამას ცალ მხარესა აქვს წვრილი კვეთი და ამ წვრილ კვეთში წყლის სიჩქარე ძალიან დიდია მეთქი.

ამ პელტონის ტურბინის დისკზე კიდევ დამაგრებული არის ჩამჩასავით ფრთები. აი, როგორც რომ ეს ჩემი პეშვი, სულ ეგეთები. წყალს რომ მიუშვებ, ბრუნავს და ბზრიალებს სულა...

სანამ ჰესის კეთებას შევუდგებოდი, წყლის ხარჯი გავზომე ჯერა. ისე გავზომე, როგორც მაგ ენერგო იმის, სარგებლის ცენტრის ხალხმა მასწავლა...

როგორა და, ეს აუცილებლივ ზაფხულში უნდა გაკეთდეს, როცა წყალი ყველაზე ნაკლები მოდის, სხვა დროს არა, რახან ზუსტი არ გამოვა გათვლაი. წყლის ხარჯის ანგარიშია ესა, რა რაოდენობის წყალი მოდის მდინარეში.

აი, დავინიშნე საათზე დრო, რამდენ წამში გაივსება ეს პლასტმასის წითელი ვედრო. შვიდი წამია, არა? ეხლა კიდევა ლიტრიანით ამოწყობ ვედროდანა წყალი, - ერთანამ, ორი... ორანამ, სამი... სამანამ, ოთხი... ოთხანამ, ხუთი და ესეც ნახევარი ლიტრი კიდევა. ხუთ-ნახევარი. ახლა ეს ვედროს ტევადობა, ხუთ-ნახევარი ლიტრი გავყოთ იმ შვიდ წამზე და, უკვე თავისთავად, გამოვა ისა, რაც ჩვენ გვინტერესებს - ნული მთელი, ცხრა მეათედი ლიტრი წამში.

ეს კი იოლია და, მერე უნდა უფრო ძნელი გამოთვლები, რომ ზუსტად დადგინდეს ჰესის მოსაწყობად საჭირო თითოეული დეტალი - ტურბინა გინდა, მილსადენის სიგრძეი თუ იმისი კვეთი კიდევა...

ამაშიც იმ ენერგო იმის ცენტრის ხალხმა გაგვიწია დახმარება. ჩამოვიდნენ, ხაზეს და ხაზეს, რაღაცა საბუთები წერეს, ისე გაზომეს და ასე გამოზომესა, დაიანგარიშეს და ისე გამოვიდა, რომ ეგეთი იოლად გასაკეთებელი პატარა ჰესის მოწყობა, დიდი-დიდი, ათას ხუთასი დოლარი ჯდება...

აგე, უკვე რამდენი წელიწადი იყო, რომ ფუტკარი გვყავდა, მოტრიალდებოდა წელი და ემატებოდა სკებსა და ემატებოდა, თაფლი ხო თაფლადა და ცვილითა კიდევ სანთლებს აკეთებდნენ ჩვენი მორჩილები, აქაცა ვხმარობდით და საეპისკოპოსოშიც მიგვქონდა გასასყიდადა. ზოგჯერ კიდევ ბოსტნეულიც, ხან რაი და ხან რაი. ესენი ხო გროვდებოდა სულა და იმდენი თანხა კი არ იყო, მაგრამა ჩვენი მომღვარი, დედა კვირილა იყო ეპისკოპოსთანა, მეუფე ისაიასთან, იმან შეგვივსო დანაჩენი, მოვაგროვეთ ეგ თანხა და იმისი ლოცვა-კურთხევითა... და, უფლითა და არა ჩვენითა, გავაკეთეთ ეს მიკროჰესი.

მოვიდნენ იმ ენერგოს ცენტრის ხალხი ისევე, იანგარიშეს, გამოთვალესა და გამოვიდა, რომ რაც ეხლა ენერგიასა ვხარჯავთ ამ მონასტრში, ამას რომ ვყიდულობდეთ ჩვენა, წელიწადში გამოვივდოდა ორი ათასი ლარი გადასახადი. სამი წელია ეს მიკროჰესი მუშაობს და ექვსი ათასი ლარი ხო დაიზოგა უკვე, ხო ანაზღაურა ის ათასხუთასი დოლარი, ამ მოწყობილობებში რომ დაგვჭირდა და მოგებაზეც გავიდა უკვე.

მორჩილი დედა ფილოთეა ჩახედავს იმ თავის საანგარიშო ფურცლებსა, ხარჯების აღრიცხვას ხო ეგ აკეთებს ხოლმე და იტყვის, - სწორედ ამდენი იქნებოდა მონასტრის ხარჯი, დიზელგენერატორისა და ჭრაქის გამოყენება რომ გაგვეგრძელებინათ.

მორჩილი დედა სოფია უფრო შორს მიდის, - თუ გავითვალისწინებთ, რომ საწვავისა და, ზოგადად, ენერგომატარებლების ფასი სულ უფრო და უფრო იზრდება, მონასტრის დანაზოგიც ხომ უფრო და უფრო მატულობსო.

მორჩილი თაისიას კიდევ უხარია, - მაგნე გამონაბოლქვით აღარ დაბინძურდება გარემო, სენაკებში კიდევ ჰაერიო.

მორჩილი დედა ევანთია კიდევ მიუგალობებს, - ისეთი კარგი განათებაა, ხატებს ღამითაც ვხატავ უკვეო.

მოდგარი კი, დედა კვირილა დაასკვნის ხოლმე, - საღვთოდ კეთილი საქმეა ეს, სიცოცხლის დასაცავად და მაღლი ვუთხრათ ყველას, ვინც ამ მიკროჰესის მოწყობაში ხელი გაგვიმართა და ვინც მოაწყოო. უფალო, შენითა და არა ჩვენითაო.

აი, ხო, ხედავთ, როგორ გამოვიდა...

ეგეთი პატარა ხევებითა და მდინარეებით ძალიან მდიდარია ეს ჩვენი ქვეყანაი და წყალი კიდევ, თუ დინებას მიუშვი, თავის გზას არ დაკარგავს და თუ არა და, გადააქცევ უფასო ელექტროენერგიად და ეგაა. თან არცა წყდება, სულ არის და არის. ჰოდა, როგორც მამაჩემი იტყოდა ხოლმე, მეფუტკრე ფილიმონაი, - დარდი გაუშვი შენა...

მეც ახლა იმ ენერგო იმის ცენტრის ხალხივით ვეტყვი ხოლმე აქ მომსვლელებსა: გამოიყენეთ წყლის უფასო ენერგიაი! გაუფრთხილდით გარემოსა და გაუფრთხილდებით სიცოცხელსაცა და გაუფრთხილდებით თქვენ ჯანმრთელობასაც!

ერთი ბეწო პლანეტაა ეს ჩვენი დედამიწაი და აი, რატომ ვერ უნდა მოვუაროთ, რატომ?

6.

მიიღებ, რასაც ეძებ მეთქი და...

ისე გამოვიდა, როგორც დაგიბარებია.

ერთხელაც, მოვედი აქა და სადღაა ჩემი გენერატორი? პელტონის ტურბინა ამოუღიათ, მოუგლეჯიათ სამაგრიდან და აგდია ოხრად. ეს ქოხიც სულ მილეწ-მოლეწილია, კაბელებია გადაჭრილი და მიმღებ-გამანაწილებელი დაფა ჩამომტვრეულია, ერთი ჩამრთველი აღარა აქვს ზედა.

გამოვვარდი გარეთ, ამ ამაღლებაზე ამოვედი, ვიყურები დურბინდში და საზღვარი მაშინ აქვე, ამ გორაკის ძირასა ჰქონდათ და იქ მიაცუხცუხებს ორი ჯარისკაცი ჩემს გენერატორსა, მერე შვიდი, რვა სული მისდევს და სულ უკან ვიღაცა ოფიცერი მიდის გაჯგიმული. მიდიან ეგრე გეზადა, რუსული ბლოკ-პოსტისკენა. ვუყურებ ამ დურბინდში და ის ოფიცერი რამდენიმე წლის წინანდელ მაიორ გლებ უსმანოვსა ჰგავს სიფათზე.

აბა, მივვარდი მონასტერში, ვუთხარი ეს ამბავი და დედა კვირილამ არავინ გაიყოლა, ჯერ ჩვენს ეპისკოპოსს, მერე პატრიარქის მდივანს შეატყობინა და იმათ ვინ აღარ ჩარიეს, მაგრამ ვეღარ დავიბრუნეთ ის ჩვენი გენერატორი. დაგვტოვეს უდენოდა...

სად აღარ ვიარეთ, ძლივს მოვაგროვეთ ფული, ვიყიდეთ ყველაფერი, რაც გაგვიოხრეს და თავიდან გავმართეთ მიკროჰესი.

მაგ ოფიცრის ოხტში უნდა ამოვიდეთ მეთქი, ჯერ ჩვენ სამხედროებში ვიშოვე იარაღი, რაც საჭირო იყო და ვუარე მელიასავით მაგათ ბლოკ-პოსტსა რამდენიმე დღე შორითა, ვათვალიერე დურბინდითა და გლებ უსმანოვია ნამდვილადა, ოღონდ მაიორი აღარ არი, კაპიტნად ჩამოუქვეიებიათ.

ერთ დღესაც წასული ვიყავი, თაფლი წავუღეთ ჩვენს შემსყიდველს, ვერ ახერხებდა ამოსლასა. უკან რომ მოვედი, უკვე საღმოდებდა და რასა ვხედავ, რასა?!

ის მავთულხლართები, იქით, გორისძირში რომ გადიოდა, ახლა აქ გადმოუტანიათ და ზედ მიკროჰესზე გადაუტარებიათ. ისე, რომ აქეთ მხარეს მარტო ჰესის საგუბარილაა დარჩენილი, სადაწნევო ავზი და მთელი დანარჩენი ჰესი, - წყალმიმღები გინდა, სადერივაციო არხი, სადაწნეო მილსადენი, სადგურის შენობაი, ჰიდროაგრეგატი, თავისი ტურბინაგენერატორითა და ეს წყალგამყვანი არხიც, - ყველა საზღვარს იქით, დაჰყრობილ სამაჩაბლოშია.

და ავდექი და, ამ მავთულხლართებზე სულ გადავიგლიჯე ეს ცალი ხელი, მაგრამა მაინც გადავიტანე საზღვარი გადაღმა, ისევ ჩვენსკენ მოვაყოლე მიკროჰესი.

ხო ვიცი, რომ მოვლენ. მაგრამ მორჩა. აღარ მეშინია მე მაგათი. აღარა.

მოვიდნენ თუ არა და, აბა, გიყვარდეს, შევუკეთე და შევუკეთე ეს „ლიმონკები“ ამ ცალი ხელითა. აბა, აქედან და აბა, იქიდან! აბა, ფხაჭი! და აბა, გლეჯი! ვინც გადარჩა, ხომ გარბის თავქუდმოგლეჯილი და ვინც ვერა, აგდია იქა, მავთულხლართთანა და გაჰყვრის ვედრების სიტყვებსა.

ავიღე ეს ჩემი მაკაროვის პისტოლეტი, მივირბინე და მაიორი გლებ უსმანოვი, ოღონდ კაპიტნის ოთხი პატარა ვარსკვლავითა!.. დაჭრილა ფეხში და იკრუნჩხება ტკივილისგან, გასდის სისხლი, მაგრამა ქამარი შეუხსნია უკვე და იჭერს ჭრილობის მაღლა...

ჩემს თვალწინ რომ ის ქალები ამოხოცე ტაქსიში, ეგეც ხომ მახსოვს მეთქი და მე რომ გამიშვი, ეგ კი ახლაც გამკვირვებია.

სიკეთე ვქენი და იმიტომ გაგიშვიო.

მერე ხო ჯერ ჩვენი გენერატორი მოიპარე და გაყიდე თუ გაცვალე სასმელში მეთქი...

არა, არა, ეგ ჩემი ბრალი არ იყო, უფროსმა დამავალაო.

ახლა ისევ იქით მოაყოლე ჩვენი მიკროჰესი, რომ ამ ღვთისმშობლის მონასტერსა დენი წაართვა მეთქი და ღმერთისა მაინც არ გეშინია?..

მეშინია, მაგრამ ისევ ბრძანება შევასრულე, პატარა კაცი ვარ, რა მექნაო?

ჩემს შვილსა ხომ შენი ბრძანებით ადგებოდნენ კისერზე, ხერხელმალში ამტვრევდნენ და მიწას აკოცეო, დაჰყვიროდნენ და ეგეთი რომ წამებით მოაკვლევინე, მაშინა მეთქი?

ეგეცა ბრძანებაი იყო, ბრძანებაიო...

რა ვქნათ ეხლა? ჩემი შვილის მკვლელი ხარ და შენ მითხარი, აბა, რა ვქნათ მეთქი? - მაკაროვს ვუმიზნებ შუბლში.

ვუმიზნებ, ვუმიზნებ და დამიდგა გონი, გული და ხელიცა. თვალწინ წარმომიდგნენ ღვთისმშობლის მონასტრის წინამძღოლი, დედა კვირისა, მორჩილები: ფილოთეა, სოფია, თაისია, ევანთია... ღმერთო, შენითა და არა ჩვენიტაო. მიგალობდნენ ამასა. მიგალობდნენ და...

მაიორო, ხოხვა შეგიძლია მეთქი? ხოხვაი?

შენ ნუ მესვრიო და შემიდლიანო.

წადი მაშინ, სანამ გადამიფიქრებია მეთქი.

ჰოდა, დაიწყო და დაიწყო ხოხვით წასვლა, მიიყოლებდა სისხლის კვალსა...
მერე ვთქვი, როდემდე გიყურო, შენი პატრონის ცოცხალ-მკვდარის დედაცა მეტქი და რომ
გამოვბრუნდი, ორი ნაბიჯი არა მქონდა გავლილი და ჯერ ზურგი ამეწვა, მერე გავიგონე
სროლის ხმაი. მოვისვი ხელი მკერდზე და ხელი სისხლიანია...
მივუტრიალდი და უსმანოვმა მეორედაც მესროლა, მესამედაცა... პირზე შემაშრა სიტყვები, -
მომკალი, შე შობელძაღლო შენა?
პისტოლეტისკენაც ვცადე ხელის გაქნევა, მაგრამ ვეღარ...
აი, როგორც ძირში გადაჭრილი დიდი მუხა დაიძახებს ერთ მაგარ ჭახანსა, კვნესით
შებრუნდება ოდნავა და დაასკდება მერე თავის მშობლიურ მიწასა, მეც სწორედ ეგრე...
ჰოდა, როგორც პატრობაში ალილოზე ვმღეროდით ხოლმე „ჭონასა“, ისევ ის სიმღერა
მომესმა სულ ბოლოსა:
„ზეცას ვიყავ, ზეცა ვნახე, ვარსკვლავებსა დავენახე,
მთვარემ კაცი მომიგზავნა: - თუ აქ იყავ, რათ არ მნახე?!“

7.

წლევანდელი მარტის თვრამეტი იყო, უკრაინულმა გაზეთებმა დაწერეს ჯერა, მერე აქაც
გადამოთარგმნეს, რომ რუსეთ-უკრაინის ომში მოკლეს მაიორი გლებ სუხარევი და რუსეთის
გმირის წოდებაც მიანიჭეს. ისევ მაიორი გამხდარა იქა, კიევის აღებაში მონაწილეობდა მაგისი
ნაწილი და უკრაინის ქალაქებში: ბუჩაში, ირპენში და გოსტომელში რომ შეაჩერეს, მერე
უდანაშაულო ქალებს და ბავშვებს აწამებდა, აუპატიურებდა და ხვრეტდა თურმე. სწორდ
მაგისი მეტაურობით მონაწილეობდაო კოსტრომის საჰაერო-სადესანტო პოლკი 2008 წლის
რუსეთ-საქართველოს ომში და მათ შორის, ლევან სოსიპატრეს ძე მარიამიძის წამებაში
ღებულობდა მონაწილეობასო.
აჰა, ურმით დადისო და მაინც მოგაკითხავსო, სამართალი და აკი მეც ვიმეორებ ხოლმე,
შვილო ლევანო, რომა, - ღმერთო, შენითა და არა ჩვენითა მეტქი...
ეს ჩემი არეულ-დარეული ამბავიც ეგ არი...